

სოფიკო გურამიშვილი, მედეა ელოშვილი
**B ჰეპატიტის პრევენციის ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის შეფასება მედიცინის
 ფაკულტეტის სტუდენტებს შორის**
 ეპიდემიოლოგიისა და ბიოსტატისტიკის დეპარტამენტი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო
 უნივერსიტეტი, საქართველო

Doi: <https://doi.org/10.52340/jecm.2024.01.13>

SOFIKO GURAMISHVILI, MEDEA ELOSHVILI

KNOWLEDGE, ATTITUDE AND PRACTICES TOWARDS HEPATITIS B PREVENTION AMONG MEDICAL STUDENTS

Department of Epidemiology and Biostatistics, Tbilisi State Medical University, Georgia

SUMMARY

Background: Hepatitis B is a global public health problem. HBV infection is an occupational health hazard to health-care workers. The World Health Organization has estimated that around 66 thousand HBV infection cases are caused by needle stick injuries annually. Healthcare students should be aware of HBV transmission routes and preventive measures to decrease spread of disease. The complete knowledge of hepatitis B virus transmission and prevention is indispensable for medical students as an effective measure for controlling Hepatitis infection. **Goal:** This study was aimed to assess the knowledge, attitudes and practices (KAP) of hepatitis B among Tbilisi State Medical University students. **Materials and Methods:** Quantitative cross-sectional study was conducted from March to December 2023. A predesigned self-administered pretested questionnaire concerning hepatitis B knowledge and awareness was distributed to all the participants. The questionnaire was composed of four sections (22 questions): participants' sociodemographic, knowledge, attitudes, and practices about HBV. 136 participants were enrolled. The data were collected, tabulated and analyzed by Microsoft Excel and Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) software, version 25. The results were expressed in numbers and percentages. **Results:** 96 (70,6%) out of 136 participants were females and 40 (29,4%) males commonly 21-22 years old. 36,7% were already work for different clinics. Majority of the students were aware of HBV infection and knew that invasive procedures contain high risk to spread disease. 66% were aware of HBV vaccination and only 33% knew about IgHBV. 68,5% did not know their vaccination status, only 20% of the students were immunized. 34,5% indicated conducting invasive procedures and 26,5% needle stick injuries in their clinical practice. **Conclusion:** This study revealed lack of complete knowledge regarding hepatitis B among preclinical year medical students. They are at high risk of acquiring HBV infection during their clinical practice. Hence, implementation of well-structured education program is needed to create complete awareness among medical students about hepatitis B. Therefore, public health efforts should modify the knowledge and attitude gaps to reinforce awareness and minimize the risk of infection.

Keywords: B Hepatitis, Knowledge, Prevention, Students

პარენტერული ვირუსული ჰეპატიტების ტვირთი მოსახლეობის ავადობასა და სიკვდილიანობაში გლობალურად დღემდე არ კარგავს აქტუალობას. ჯანმო-ს მონაცემების მიხედვით პლანეტის მოსახლეობის მესამედი ანუ 2 მლრდ.-ზე მეტი ადამიანი B ჰეპატიტის ვირუსითაა ინფიცირებული, მათგან 300 მლნ.-მდე B ჰეპატიტით არის ავად, რასაც შედეგად ყოველწლიურად ვირუსით გამონვეული გარდაცვალების 800 000-მდე შემთხვევა მოჰყვება [5,11,12,13]. მიუხედავად იმისა, რომ დღეისათვის B ჰეპატიტის სანინაალმდეგო ვაქცინა, რომელიც გასული საუკუნის 80-იან წლებში შეიქმნა ფართოდ არის ხელმისაწვდომი და წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე უსაფრთხო და ეფექტურ ვაქცინას, დაავადება კვლავ აქტიურად ვრცელდება [8]. ამის ერთ-ერთი მიზეზია B ჰეპატიტის გადაცემის მრავლობითი მექანიზმები და გზები, ასევე ის ფაქტორი, რომ გამომწვევი ღნმ-ის შემცველი ვირუსია და სხვა ვირუსებთან შედარებით ხასიათდება გამორჩეულად მაღალი გამძლეობით გარემოში. დაავადება ვრცელდება სისხლით-სისხლთან კონტაქტით, რაც ყველაზე ეფექტურად რეალიზდება სამედიცინო დანესებულებებში ინვაზიური მანიპულაციების გზით, ასევე მნიშვნელოვანია არასამედიცინო ინვაზიური მანიპულაციები (ინექციური ნარკომანია, ტატუირება, პირსინგი), სქესობრივი კონტაქტი, ვერტიკალური გადაცემა

და ა.შ. [2,4,6]. სამედიცინო პერსონალში B ჰეპატიტის სეროპრევალენტობა 2-4-ჯერ უფრო მეტია ზოგად მოსახლეობასთან შედარებით. მაღალ რისკის ჯგუფს მიეკუთვნებიან ინვაზიური სამედიცინო სერვისების მიმწოდებელი სამედიცინო პერსონალი და სტუდენტები, რომლებიც დასაქმებულნი არიან მაღალი რისკის სივრცეებში (საოპერაციო, საპროცედურო, რეანიმაციული თუ ინტენსიური სივრცეები). მათთვის B ჰეპატიტი წარმოადგენს პროფესიულ რისკს და შესაბამისად დიდ საფრთხეს უქმნიან პაციენტებსაც [3,7]. დეზინფექციის, სტერილიზაციის, ასეპტიკა-ანტისეპტიკის, სახიფათო სამედიცინო ნარჩენების არასწორი მართვის და ინფექციის კონტროლის სხვა ღონისძიებების არასათანადოდ განხორციელების პირობებში იმ ფონზე, როდესაც სამედიცინო პერსონალი და სტუდენტი არ არის B ჰეპატიტზე ვაქცინირებული მნიშვნელოვნად იზრდება აღნიშნული დაავადებით მიყენებული ზიანი მათთვისაც და პაციენტებისთვისაც. სამედიცინო სფეროს სტუდენტები არიან ჯანდაცვის სისტემის განუყოფელი ნაწილი, ამიტომ მათი ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის მაღალ დონეს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება B ჰეპატიტის ეფექტურ პრევენციაში. ისინი უნდა ფლობდნენ ღრმა ცოდნას დაავადების გამომწვევის, გადაცემის გზების და პრევენციის საკითხებზე, რადგან ყოველივე ეს მნიშვნელოვან როლს ასრულებს B ჰეპატიტის გავრცელების მასშტაბების შემცირებაში [1,9,10]. გემოაღნიშნული გახდა მიზეზი ჩვენს მიერ სამედიცინო ფაკულტეტის სტუდენტებს შორის B ჰეპატიტის პრევენციის, როგორც ამ დაავადებასთან ბრძოლის ყველაზე მნიშვნელოვანი იარაღის შესახებ ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის შეფასების კვლევის განხორციელების.

კვლევის მიზანი: B ჰეპატიტის პრევენციის შესახებ მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტების ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის შეფასება.

მასალა და მეთოდები: მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტებს შორის B ჰეპატიტის სპეციფიკური პრევენციული ღონისძიებების შესახებ ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის დონის შეფასების მიზნით განხორციელდა რაოდენობრივი კვლევა ჯვარედინ-სექციური დიზაინით. კვლევა მოიცავს 2023 წლის მარტი-დეკემბრის პერიოდს. კვლევაში ჩართულ იქნა მედიცინის ფაკულტეტის მეოთხე კურსის 136 სტუდენტი. ფაკულტეტი შეირჩა მიზანმიმართულად, რადგან აღნიშნული ფაკულტეტის სტუდენტები უკვე არიან ან მომავალში იქნებიან სამედიცინო დაწესებულებებში ინვაზიური სამედიცინო მანიპულაციების (როგორც B ჰეპატიტის გავრცელების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზის) განმახორციელებლები და შესაბამისად მათ ცოდნას, დამოკიდებულებას და პრაქტიკას აქვს უაღრესად დიდი მნიშვნელობა B ჰეპატიტის პრევენციაში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გამოკითხვის მომენტისთვის სტუდენტებს არ ჰქონდათ გავლილი ინფექციური სნეულებების და ეპიდემიოლოგიის სასწავლო კურსები, ანუ არ ჰქონდათ მიღებული სპეციალური განათლება გამოსაკვლევ საკითხთან დაკავშირებით.

კვლევაში გამოყენებულ იქნა თვით-ადმინისტრირებადი, სტრუქტურირებული, პრეტესტირებული, წინასწარ კოდირებული კითხვარი, რომელიც მოიცავდა ოთხ ნაწილად დაყოფილ 22 კითხვას: 1) სოციო-დემოგრაფიული ხასიათის კითხვები, 2) ცოდნის შეფასების კითხვები, 3) დამოკიდებულების შეფასების კითხვები, 4) პრაქტიკის შეფასების კითხვები. კვლევა განხორციელდა ეთიკის ყველა ნორმის სრული დაცვით. სტუდენტების მონაწილეობა კვლევაში იყო აბსოლუტურად ნებაყოფლობითი და კონფიდენციალური. მათ წინასწარ განესაზღვრებოდათ კვლევის ძირითადი მიზანი და მხოლოდ ამის შემდეგ იწყებდნენ კითხვარის შევსებას, რომელსაც დაახლოებით 10-15 წთ. ეთმობოდა. მონაცემების შეყვანა და დამუშავება განხორციელდა კომპიუტერული პროგრამის SPSS (25 ვერსია) გამოყენებით.

მიღებული შედეგები და განსჯა: კვლევაში მონაწილეთა დემოგრაფიული მონაცემები მოცემულია ცხრილი 1-ში: ქქესის მიხედვით მონაცემები ამგვარად გადანაწილდა: მდედრობითი - 70,6% (n=96), მამრობითი - 29,4% (n=40). მონაწილეთა აბსოლუტური უმრავლესობა - 93,4% (n=127) 21-22 წლის პირი იყო. გამოკითხულთა 36,7% უკვე დასაქმებულია კლინიკაში. ცოდნის შესახებ მონაცემები წარმოდგენილია ცხრილი 2-ში: კვლევაში მონაწილე თითქმის ყველა სტუდენტმა იცის B ჰეპატიტის და მისი გართულებების შესახებ. გამოკითხულთა 90%-ზე მეტი სამედიცინო პერსონალს ასახელებს მაღალ რისკის ჯგუფად და HBV-ის გადაცემის მნიშვნელოვან გზად აღიარებს ინვაზიურ სამედიცინო მანიპულაციებს. გამოკითხულთა 66%-მა იცის B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო ვაქცინის და მხოლოდ 33%-მა იმუნოგლობულინის შესახებ. 93,4%-ს სმენია სკრინინგის, ხოლო 98,5%-ს ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის შესახებ.

დამოკიდებულების მონაცემები ასახულია ცხრილი 3-ში: გამოკითხულთა 64,7% აღიარებს ვაქცინის ეფექტურობას, 90%-ზე მეტი მხარს უჭერს სამედიცინო პერსონალის ვაქცინაციას და სკრინინგს. ყველა გამოკითხული ცალსახად (100%) მიუთითებს B ჰეპატიტის დეტალური ცოდნის აუცილებლობის შესახებ სამედიცინო პერსონალს შორის. პრაქტიკის მონაცემები წარმოდგენილია ცხრილი 4-ში: გამოკითხულთა შორის იმ პირთა რაოდენობა, რომლებსაც ჩატარებული აქვთ B ჰეპატიტის სანინალმდეგო ვაქცინაცია ან სკრინინგი არ აღემატება 20%-ს. მხოლოდ 31,6%-მა იცის საკუთარი HBV სტატუსის შესახებ. გამოკითხულთა 34,5% მიუთითებს სამედიცინო დაწესებულებებში სხვადასხვა ინვაზიური მანიპულაციების შესრულებას, ხოლო 26,5% აღნიშნავს, რომ მათ პრაქტიკაში ჰქონიათ პაციენტთან გამოყენებული ნემსით თითის გაჩხვლეტის მომენტი.

ცხრილი 1

დემოგრაფიული მახასიათებლები	n (%)	
ასაკი	<21	-
	21	40 (29,4%)
	22	87 (64%)
	>22	9 (6,6%)
სქესი	მდედრობითი	96 (70,6%)
	მამრობითი	40 (29,4%)
კლინიკაში დასაქმების სტატუსი	დიახ	50 (36,7%)
	არა	86 (63,3%)

ცხრილი 2. მონაცემები ცოდნის შესახებ

შეკითხვა	დიახ n (%)	არა n (%)	არ ვიცი n (%)
გსმენიათ თუ არა B ჰეპატიტის შესახებ	136 (100%)	-	-
ინვეს თუ არა B ჰეპატიტი ღვიძლის ციროზს ან კიბოს	128 (94%)	3 (2%)	5 (4%)
გადაეცემა თუ არა B ჰეპატიტის ვირუსი ინვაზიური სამედიცინო მანიპულაციებით	125 (92%)	5 (4%)	6 (4%)
აქვს თუ არა სამედიცინო პერსონალს დაინფიცირების მაღალი რისკი	125 (92%)	4 (3%)	7 (5%)
არსებობს თუ არა B ჰეპატიტის სანინალმდეგო ვაქცინა	90 (66%)	-	46 (34%)
არსებობს თუ არა B ჰეპატიტის სანინალმდეგო იმუნოგლობულინი	45 (33%)	1 (0,6%)	90 (66,4%)
არის თუ არა განსხვავება აქტიურ (ვაქცინაცია) და პასიურ (იმუნოგლობულინი) იმუნიზაციას შორის	102 (75%)	-	34 (25%)
არის თუ არა ხელმისაწვდომი B ჰეპატიტზე სკრინინგი საქართველოში	127 (93,4%)	-	9 (6,6%)
არის თუ არა შესაძლებელი ლაბორატორიულად B ჰეპატიტით დაინფიცირების/დაავადების სტატუსის დადგენა	134 (98,5%)	-	2 (1,5%)

ცხრილი 3 მონაცემები დამოკიდებულების შესახებ

შეკითხვა	დიახ n (%)	არა n (%)	არ ვიცი n (%)
შესწევს თუ არა B ჰეპატიტის სანინალმდეგო ვაქცინას ეფექტური დაცვის უნარი	88 (64,7%)	20 (14,7%)	28 (20,6%)
საჭიროა თუ არა სამედიცინო პერსონალის ვაქცინაცია B ჰეპატიტის სანინალმდეგოდ	126 (92,6%)	-	10 (7,4%)
საჭიროა თუ არა სამედიცინო პერსონალის სკრინინგი B ჰეპატიტიზე	127 (93,4%)	-	9 (6,6%)
უნდა იყოს თუ არა სავალდებულო B ჰეპატიტზე ვაქცინაცია სამედიცინო პერსონალისთვის	96 (70,6%)	-	40 (29,4%)
უნდა ფლობდეს თუ არა სამედიცინო პერსონალი B ჰეპატიტის შესახებ დეტალურ ინფორმაციას	136 (100%)	-	-

ცხრილი 4. მონაცემები პრაქტიკის შესახებ

შეკითხვა	დიახ n (%)	არა n (%)	არ ვიცი n (%)
ხართ თუ არა B ჰეპატიტზე აცრილი	27 (20%)	109 (80%)	-
ჩაგიტარებიათ თუ არა სკრინინგი B ჰეპატიტზე	26 (19%)	110 (81%)	-
იცით თუ არა თქვენი HBV სტატუსის შესახებ	43 (31,6%)	93 (68,4%)	-
გინევთ თუ არა სამედიცინო დანესებულებაში ინექციების, ტრანსფუზიების ან სხვა ინვაზიური მანიპულაციების შესრულება	47 (34,5%)	89 (65,5%)	-
გაგიჩხვლევიათ თუ არა ხელი პაციენტთან გამოყენებული ნემსით	36 (26,5%)	100 (73,5%)	-

დასკვნები და რეკომენდაციები: გამოკითხულ სტუდენტთა მესამედზე მეტი დასაქმებულია სამედიცინო დანესებულებებში და მათი აბსოლუტური უმრავლესობა ასრულებს სხვადასხვა ინვაზიურ მანიპულაციებს და დიდწილად აქვთ პაციენტთან გამოყენებული ნემსით თითის გაჩხვლელის პრაქტიკა. აღნიშნული პრაქტიკის ფონზე დაბალია სტუდენტების ცოდნის და დამოკიდებულების დონე B ჰეპატიტის სანინაღმდეგო ვაქცინაციის და იმუნოგლობულინის მნიშვნელობის შესახებ. კვლევამ აჩვენა, რომ მეოთხე კურსის სტუდენტებს, რომელთა საკმაოდ დიდი ნაწილი დასაქმებულია კლინიკებში არ გააჩნიათ სათანადო ცოდნა B ჰეპატიტის პრევენციის და პოსტექსპოზიციური მართვის შესახებ და არ შესწავთ აღნიშნული დაავადების ეფექტურად მართვის უნარი, რაც ზრდის მათი და მათი პაციენტების დაინფიცირების რისკებს. აქვე უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ კვლევაში მონაწილე სტუდენტებს ჯერ არ ჰქონდათ გავლილი ეპიდემიოლოგიის ან ინფექციური სნეულებების სასწავლო კურსები, სადაც ისინი დეტალურად შეისწავლიან აღნიშნულ დაავადებას. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ლოგიკურად მიგვაჩნია სასწავლო პროგრამის იმგვარად დაგეგმვა, რომ სტუდენტების კლინიკებში მოღვაწეობის პრაქტიკა არ უსწრებდეს მათი ცოდნის ადეკვატურ დონეს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Chhabra, D.; Mishra, S.; Gawande, K.; et al. - Knowledge, attitude, and practice study on hepatitis B among medical and nursing undergraduate students of an apex healthcare institute at Uttarakhand foothills: A descriptive analysis. *J. Fam. Med. Prim. Care* 2019, 8, 2354–2360.
- Gheorghe L, Csiki IE, Iacob S, Gheorghe C - The prevalence and risk factors of hepatitis B virus infection in an adult population in Romania: A nationwide survey. *Eur J Gastroenterol Hepatol* 2013; 25, 56-64.
- Geberemicheal A, Gelaw A, Moges F, Dagne M. - Seroprevalence of hepatitis B virus infections among health care workers at the Bulle Hora Woreda Governmental Health Institutions, Southern Oromia, Ethiopia. *J Environ Occup Sci* 2013; 2, 9-14.
- Hou J, Liu Z, Gu F. - Epidemiology and prevention of hepatitis B virus infection. *J Viral Hepatitis*, 2010; 17, 4-9.
- Mühlemann B, Jones TC, Damgaard PB, Allentoft ME, Shevnina I, Logvin A, et al. - Ancient hepatitis B viruses from the bronze age to the medieval period. *Nature* 2018; 557: 418-23.
- Margolis, H.; Alter, M.; Hadler, S. - *Viral Infections of Humans: Epidemiology and Control*; Springer Science & Business Media: Berlin/Heidelberg, Germany, 1997.
- María Elena CP, Eduardo GC, Gerardo SL et al. -Hepatitis B surface antibodies in medical students from a public university in Puebla, Mexico. *Hum Vaccines Immunother* 2016; 12, 1857-62.
- Schillie, S.; Vellozzi, C.; Reingold, A.; Harris, A.; Haber, P.; Ward, J.W.; Nelson, N.P. -Prevention of Hepatitis B Virus Infection in the United States: Recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices. *MMWR Recomm. Rep.* 2018; 67, 1–31.
- Sannathimmappa, M.B.; Nambiar, V.; Arvindakshan, R. - Hepatitis B: Knowledge and awareness among preclinical year medical students. *Avicenna J. Med.* 2019, 9, 43–47.
- Ibrahim N, Idris A. -Hepatitis B awareness among medical students and their vaccination status at Syrian Private University. *Hepatitis Res Treat* 2014; 131920.

11. World Health Organization. World Health Organization Hepatitis B.htm. Geneva. Available from: <http://www.whohepatitisB.htm>. [Last accessed on 2018 Jul 10].
12. World Health Organization. Global hepatitis report. 2017. Available from: <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-B/WHO>.
13. WHO. Global Progress Report on HIV, Viral Hepatitis and Sexually Transmitted Infections; WHO: Geneva, Switzerland, 2021.

სოფიკო გურამიშვილი, მედეა ელოშვილი

B ჰეპატიტის პრევენციის ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის შეფასება მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტებს შორის

ეპიდემიოლოგიისა და ბიოსტატისტიკის დეპარტამენტი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, საქართველო

რეზიუმე

B ჰეპატიტი მნიშვნელოვანი სამედიცინო პრობლემაა გლობალურად. იგი არის პროფესიული რისკი სამედიცინო პერსონალისთვის. ჯანმო-ს მონაცემებით ყოველწლიურად HBV ინფექციის 66 000 შემთხვევა დაკავშირებულია სამედიცინო პერსონალის მიერ პაციენტთან გამოყენებული ნემსით თითის გაჩხვლევასთან. სამედიცინო ფაკულტეტის სტუდენტები უნდა ფლობდნენ დეტალურ ინფორმაციას B ჰეპატიტის გადაცემის გზების და პრევენციის შესახებ, რათა შესაძლებელი იყოს დაავადების ეფექტური მართვა და კონტროლი.

კვლევის მიზანი: B ჰეპატიტის პრევენციის შესახებ მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტების ცოდნის, დამოკიდებულების და პრაქტიკის შეფასება.

მასალა და მეთოდები: განხორციელდა რაოდენობრივი კვლევა ჯვარედინ-სექციური დიზაინით 2023 წლის მარტი-დეკემბრის პერიოდში. კვლევაში ჩართულ იქნა მედიცინის ფაკულტეტის მეოთხე კურსის 136 სტუდენტი. კვლევაში გამოყენებულ იქნა თვით-ადმინისტრირებული, სტრუქტურირებული, პრეტესტირებული, ნინასნარ კოდირებული კითხვარი, რომელიც მოიცავდა ოთხ ნაწილად დაყოფილ 22 კითხვას: 1) სოციოდემოგრაფიული ხასიათის კითხვები, 2) ცოდნის შეფასების კითხვები, 3) დამოკიდებულების შეფასების კითხვები, 4) პრაქტიკის შეფასების კითხვები. მონაცემების შეყვანა და დამუშავება განხორციელდა კომპიუტერული პროგრამის SPSS (25 ვერსია) გამოყენებით.

მიღებული შედეგები: სქესის მიხედვით მონაცემები ამგვარად გადანაწილდა: მდედრობითი - 70,6% (n=96), მამრობითი - 29,4% (n=40). მონაწილეთა აბსოლუტური უმრავლესობა - 93,4% (n=127) 21-22 წლის პირი იყო. გამოკითხულთა 36,7% უკვე დასაქმებულია კლინიკაში. 90%-ზე მეტი სამედიცინო პერსონალს ასახელებს მაღალ რისკის ჯგუფად და HBV-ის გადაცემის მნიშვნელოვან გზად აღიარებს ინვაზიურ სამედიცინო მანიპულაციებს. გამოკითხულთა 66%-მა იცის B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო ვაქცინის და მხოლოდ 33%-მა იმუნოგლობულინის შესახებ. 64,7% აღიარებს ვაქცინის ეფექტურობას. გამოკითხულთა შორის იმ პირთა რაოდენობა, რომლებსაც ჩატარებული აქვთ B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო ვაქცინაცია ან სკრინინგი არ აღემატება 20%-ს. მხოლოდ 31,6%-მა იცის საკუთარი HBV სტატუსის შესახებ. გამოკითხულთა 34,5% მიუთითებს სამედიცინო დაწესებულებებში სხვადასხვა ინვაზიური მანიპულაციების შესრულებას, ხოლო 26,5% აღნიშნავს, რომ მათ პრაქტიკაში ჰქონიათ პაციენტთან გამოყენებული ნემსით თითის გაჩხვლევების მომენტი.

დასკვნები: კვლევამ აჩვენა, რომ მეოთხე კურსის სტუდენტებს, რომელთა საკმაოდ დიდი ნაწილი დასაქმებულია კლინიკებში არ გააჩნიათ სათანადო ცოდნა B ჰეპატიტის პრევენციის და პოსტექსპოზიციური მართვის შესახებ და არ შესწავთ აღნიშნული დაავადების ეფექტურად მართვის უნარი, რაც ზრდის მათი და მათი პაციენტების დაინფიცირების რისკებს.

